

РЕЦЕНЗИЯ

от

доцент д-р Петър Йорданов Атанасов, дм
КЛИНИКА ПО ВЪТРЕШНИ БОЛЕСТИ
УМБАЛСМ "Н. И. Пирогов" ЕАД
гр. София

Член на научното жури за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“ съгласно заповед № РД-26-1872/08.10.2019 г. на Изпълнителния директор на УМБАЛСМ "Н. И. Пирогов" ЕАД гр. София.

Официален рецензент съгласно решение от заседание на научното жури № РД-26-1872/08.10.2019 г. София.

Относно: Дисертационен труд на тема "Оптимизиране дейността на спешно отделение на УМБАЛ Св. Георги гр. Пловдив" за присъждане на образователна и научна степен "Доктор" на д-р Кирил Тодоров Атлиев.

Област на Висшето образование: (код 7.) „Здравеопазване и Спорт“.

Професионално направление: (код 7.1.) „Медицина“.

Научна специалност: „Спешна медицина“.

Автор на дисертационния труд: д-р Кирил Тодоров Атлиев.

Форма на докторантурата: "Свободна".

Първично научно звено: Спешна медицина при УМБАЛСМ "Н. И. Пирогов" ЕАД гр. София.

Научен ръководител: 1. Професор д-р Стоян Георгиев Миланов, дм.

2. Доцент д-р Олег Георгиев Чолаков, дм.

БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ

д-р Кирил Тодоров Атлиев е роден на 11.07.1963 г. в гр. Пловдив. Завършва средно образование в гр. Чепеларе през 1982 г. и висше медицинско образование през 1991 г. в гр. Пловдив. След успешно положен държавен изпит за специалност, д-р Атлиев придобива диплома за специалност както следва: по Обща хирургия – 1998 г., по Гръдна хирургия – 2002 г., по Здравен мениджмънт – 2012 г. и по Спешна медицина – 2017 г.

Започва работа като участъков лекар през 1991 г. в с. Войнягово. Работил е последователно като хирург в Общинска болница гр. Карлово, МБАЛ гр. Пловдив и УМБАЛ "Свети Георги" гр. Пловдив. От 2010 г. и до момента е началник на отделението по Спешна медицина при УМБАЛ "Свети Георги" ЕАД гр. Пловдив (ръководи диагностично-лечебен екип, наброяващ 105 човека).

Ползва говоримо и писмено руски и английски език.

АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТИКАТА И ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТ НА ПОСТАВЕНИТЕ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

Предмет на дисертационния труд, е създаването на алгоритъм за оптимизиране дейността на конкретна структура по Спешна медицина, а именно спешното отделение на УМБАЛ "Св. Георги" гр. Пловдив. Същото е и най- голямото спешно звено в България. Основателно може да се твърди, че ефективността на здравеопазната система в България, зависи изцяло от работата на този тип

специализирани клинични структури, което прави дисертационния труд особено интересен в практически аспект.

Създаването на добри организационни практики и внедряването им в дейността на спешните отделения в страната е ключов момент в адекватността на националното здравеопазване. Динамиката в съвременното развитие на обществото и прогресивно нарастващите нужди във всички сфери на обществения живот неизменно поставят на преден план необходимостта от спешна медицинска помощ. Тази нужда предстои да ескалира право пропорционално на глобалната модернизация, поглъщаща все повече и повече съвременната действителност. Дефицитът на кадри, модеризирането на материалната база, финансовият ресурс насочен към организиране и осигуряване дейността на спешните отделения в страната са водещите предизвикателства за съответния административен и методически ръководител на такъв тип звено. Факт е, че за нашата действителност и според нашите възможности, визирам здравеопазването в България, единственият изход от създалия се и непрекъснато задълбочаващ се дисбаланс, между потребност и възможности за оказване на адекватна спешна медицинска помощ, е оптимизирането на дейността на съществуващите към момента структури.

Демографските тенденции в страната са непостоянни и към днешна дата не може да се направи представителен анализ на ситуацията, макар в крайна сметка прирастът на населението да е с отрицателен знак. Увеличената продължителност на живота на българина обаче е факт. В този смисъл, промените в заболяемостта на българския пациент тепърва ще поставят нови и тежки изисквания към спешната медицинска помощ, наред с индустриализацията и все по-ангажиращата механизация и автоматизация на ежедневието.

До момента в България няма проведени конкретни и целенасочени проучвания върху дейността на отделение по Спешна медицина с цел оптимизация. Не е правен анализ на ефективността, на подобна голяма структура от национална величина, с цел създаване на процедури за повишаване на възможностите на спешната медицинска помощ у нас. Няма разработени дисертации по темата "Оптимизиране дейността на спешно отделение..", функциониращо в рамките на болнична система. Създаването на алгоритъм за комплексно лечение с участието на интердисциплинарен екип и в спешен порядък, би било постижение както в рамките на спешната медицинска практика, така и в практиката на всяка специализирана клинична структура в която ще продължи лечението на пациентите изведени от спешното звено. Това определя актуалността на настоящото дисертационно проучване и високата му стойност за клиничната практика. Поставената цел е изпълнима и корелира с основната идея на дисертацията, а задачите за постигането ѝ са формулирани прагматично и гарантират реални резултати.

ПОЗНАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА

Обширният, прецизно анализиран и компетентно представен литературен обзор е недвусмислен показател за отлично познаване на проблема. Впечатляващият период на ретроспективен анализ и проспективно проучване е допълнително потвърждение, че цялостната научно-практическа дейност на докторанта е пряко свързана с диагностично-лечебния и организационен проблем "Оптимизация на организационния модел на диагностично-терапевтичната дейност в отделение по Спешна медицина..".

ЛИЧНО УЧАСТИЕ НА ДОКТОРАНТА

Докторантът е участвал лично в реализирането на всеки етап от проучванията, свързани с дисертационния труд, в тяхното обобщаване, в процесите на анализ, както и в синтеза на съответните изводи.

ТЕХНИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Представеният за рецензия дисертационен труд е отпечатан на общо 242 стандартни страници формат А4, като включва текст 210 страници, от които:

- 1 страница "Използвани съкращения";
- 4 страници "Въведение";
- 49 страници "Литературен обзор";
- 1 страница "Цел и задачи";
- 7 страници "Материал и методи";
- 17 страници "Резултати";
- 94 страници "Обсъждане";
- 7 страници "Изводи" и "Заключение";
- 2 страници "Приноси според автора";
- 26 страници "Библиография".
- 31 страници "Приложения".

Към дисертационния труд са включени и 2 страници "Съдържание", както и 1 страница "Публикации, свързани с темата на дисертацията".

Съдържанието отговаря на основния текст. Използваните съкращения са коректно отразени.

Онагледяването с 8 фигури и 28 диаграми е оптимално за обема на дисертационния труд и отразява конкретни данни и съотношения, разглеждани в текста.

Книгописът съдържа 244 заглавия, от които 226 на латиница и 18 на кирилица, като повечето от тях са цитирани във формат "АМА". Предпочетена е номерация при цитирането на литературните данни. Литературните източници обхващат период от 1991 г. – до 2017 г. От тях 22 (или 9 %) са от последните пет години.

АНАЛИЗ И ПРЕЦЕНКА НА КАЧЕСТВАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. ВЪВЕДЕНИЕ И ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР

Въведението и обзорът са написани в достатъчен обем, което е показателно за добрата осведоменост на дисертанта по разработвания проблем.

Самият обзор е представен структурирано в няколко основни части, които тематично съответстват на поставените задачи и извършените собствени проучвания. След обширен и задълбочен преглед на историческото развитие на Спешната медицина, систематизирано са представени изводи доказващи необходимостта от създаването на спешни отделения в рамките на болничната медицинска помощ. С разбиране актуално за днешно време, са дефинирани основните понятия характеризиращи Спешната медицина като същност и предмет на дейност. Направената съпоставка между основните дефиниции възприети у нас и възприетите в чужбина, впечатлява с умението на автора да извлече

рационалното и да го пречупи през възможностите на българската реалност.

Впечатляващ е подходът към представяне на обработената международна и българска литература по темата на дисертационния труд на база на съвременните тенденции в развитието на Спешната медицина и перспективите адаптирани към възможностите на българското здравеопазване. Направена е съпоставка между основните принципи на организацията на диагностичния процес и лечебните подходи при спешните състояния у нас и в чужбина. Проследена е в исторически аспект еволюцията на организационните структури, ангажиращи се с посрещане неотложните нужди на контингента „спешни пациенти“, като е поставен акцент върху революционните постижения в диагностиката и лечението в условията на съвременна медицина въобще.

Поставен е подобаващ акцент върху предпоставките за развитие на спешната медицина в светлината на съвременните нужди на обществото и значението на финансовия ресурс ангажиран с тази сфера на дейност.

Дисертантът прави сравнителен анализ на база световна и българска литература в периметъра на съвсем младата, но безусловно налагаща се като водеща в съвременното здравеопазване специалност – Спешна медицина. Проследени са и са представени коректно и изчерпателно основните предпоставки, за обезпечаване на родното здравеопазване с ефективно функциониращи спешни структури в рамките на болничата лечебна система, произтичащи от индустриализацията и урбанизацията в съвременното и свързания с тях травматизъм. Обърнато е специално внимание на „застаряването“ на населението, постоянно увеличаващият се в тази връзка коморбидитет и ескалиращата честота на критичните състояния при тази възрастова

група болни. Представена е изчерпателна, актуална литературна справка по отношение спецификата на заболяемостта при възрастните пациенти и тенденциите за увеличаване продължителността на живота по принцип. Отделено е специално внимание на съвременните насоки за интензивни грижи при лечение на такъв контингент болни.

Изчерпателно са представени съвременните постижения, отразени в световната и българската литература, при лечение в спешен порядък както в доболничните звена, така и в големите болнични структури за активно лечение и спешна медицина.

Независимо от конкретиката на темата, авторът на дисертационния труд е представил литературни данни за основните причини водещи до процеса на стареене на населението, включително и в чисто демографски аспект.

Като блестящ финал литературният обзор отразява редица съвременни публикации по проблематиката на футуристичната идеология за създаване на ефективни модели за грижа и управление на спешните състояния при пациенти от всички възрасти в Република България. В смисъла на дисертационния труд, литературната справка регистрира сериозна празнина по отношение проучвания и анализ на организацията по диагностиката и лечението на спешните състояния при българския пациент. Това придава определена значимост на настоящата работа на д-р Атлиев.

Така систематизиран, литературният обзор е сериозна обосновка за навременната реализация на настоящия дисертационен труд с цялостния му принос в научен и в практически аспект.

2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ

Целта на дисертационния труд е формулирана кратко и ясно, което демонстрира добрите умения на докторанта за критичен анализ и обобщение на цитираните научни факти.

Свързаните с целта задачи са дефинирани ясно и конкретно, впечатляват читателя със стройна последователност и взаимовръзка и опосредстват постигането на поставената цел.

3. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Материалите са групирани в пет основни групи.

Проследени, систематизирани и анализирани са нормативни документи уреждащи оказването на спешна медицинска помощ по принцип, конкретно касаещи дейността на спешните структури и лимитиращи необходимостта за тази дейност материално и техническо оборудване. Пакетът нормативни документи включва закони, директиви, наредби и стандарти.

Ползвани са за обработка и анализ, публикации третиращи предизвикателствата в организацията и реализирането на дейността на спешните отделения у нас и в чужбина. Поставен е акцент върху спешните звена, разкрити като част от болнични лечебни структури.

Проведени са проучвания конкретно по оптимизиране дейността на спешните отделения у нас, като е използван за анализ, изводи и препоръки и материал публикуван и в чужбина.

Проучени и анализирани са редица препоръки за внедряване на добри организационно-методически практики, публикувани у нас и в чужбина.

Проведени са собствени проучвания, материалите от които са отразени в поредица публикации в наши и международни издания.

Използвани са следните методи:

- историческо проучване на впечатляващ по обем литературен материал;
- документален метод с цел проучване, обработка и анализ на съществуващия до момента опит в България и натрупания опит в световен мащаб;
- описателен метод, обобщаващ и опосредстващ класифицирането на данните получени при изследването на литературните източници;
- клъстерен анализ за систематизиране данните, получени като резултат при изследване на различни групи които са обект на съответното проучване;
- сравнителен метод;
- логически метод;
- анкетен метод;
- статистически методи включващи дескриптивна статистика, сравнителни методи, алтернативен анализ, непараметричен анализ, тест на Колмогоров-Смирнов, корелационен анализ, графичен анализ, графичен метод. За обработката на данните е използван програмният продукт SPSS Statistics 19.0. Графиките са изготвени посредством Microsoft Office 2007.

Особено внимание заслужават статистическите методи, използвани при обработка на резултатите от проучването. Прави впечатление прецизният подход при избор на софтуер с изключителни възможности и голяма популярност в сферата на съвременната обработка на данни. Използвани са основни статистически методи. Представянето на статистическите данни и изводите, базирани на статистическата обработка, са разбираеми и отлично илюстрирани в графичен вид.

4. АНАЛИЗ НА СОБСТВЕНИТЕ РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ НА ДАННИТЕ

Резултатите от проведеното проучване са представени последователно, съобразно поставените задачи. Систематизирайки резултатите от голям брой проучвания, анализирайки препоръките публикувани от съответните автори, докторантът прави изводи, актуални за състоянието на спешната помощ в България към "днешна дата". Отчитайки дългогодишния роден опит в организацията на дейността и функциите на спешните структури у нас, д-р Атлиев умело вплита иновациите в рационалната и доказала се функционално българска спешна медицинска помощ. Авторът на дисертацията прави предложения за оптимизация дейността на основните единици в системата на Спешната медицина, а именно спешните отделения като част от болничната лечебна политика.

Обсъждането на резултатите дава ясна представа за нарастващите изисквания на съвременното както към медицинското обезпечаване на българското население, така и към неговото непрекъннато структуриране и обновяване съобразно "днешния ден".

Впечатляващо е систематизирането на основни проблеми свързани пряко с:

- пациентите нуждаещи се от спешна медицинска помощ в рамките на спешното отделение;
- структурата на самото спешно отделение;
- организацията на извършените дейности в спешното отделение;
- комуникацията и координацията на дейностите;
- подбора и квалификацията на персонала;
- осигуряване на бедствия, аварии и кризи;
- материално-техническото осигуряване.

Анкетното проучване е подробно, добре организирано и дава гаранция за достоверни резултати. Данните събрани от него са подложени на прецизна статистическа обработка, резултатите от която са систематизирани и добре онагледени, което опостредства актуални и верни изводи, както и формулирането на приложими в практиката препоръки.

Представената от докторанта дискусия показва високо ниво на аналитична и последователна съпоставка на данните от собствените изследвания с тези на други изследователски групи, избрани в литературния обзор. Прецизността в подхода и познанията в домена на Спешната медицина позволяват на д-р Атлиев да очертае конкретните пунктове в дисертационния труд, които са новост в проучваната област. На тази база авторът на дисертационния труд прави отлично аргументирани обобщения и изводи, които предоставят реална база за бъдещи проучвания с цел създаване на национална политика за непрекъснато развитие и усъвършенстване на спешните отделения като неделима структура от болничната медицинска дейност.

5. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Авторът на дисертационния труд е представил тридесет обобщени извода, които са пряко свързани с целта на дисертацията и са базирани на съответните резултати от проведеното проучване. Изводите са кратки, ясни и създават удобство при ползването на дисертацията както в дидактически, така и в практически аспект.

Препоръките са шест и са базирани на проведените анализи на собствените резултати и обобщените изводи. Те са ясно формулирани и имат съответен конкретен адресант. След допълнителни уточнения и

съответна редакция в правен аспект, спокойно биха могли да се превърнат в предложения за нормативна база.

6. ПРИНОСИ

Посочените според автора приноси са групирани в две групи.

Като цяло, те имат оригинален характер за българската медицинска практика и специално за организацията на спешната медицинска практика в страната.

Идентифицирани, верифицирани и откровено формулирани са редица основни проблеми в дейността на спешните отделения в България - за първи път.

Обособени са факторите нарушаващи физическото и психическото равновесие в работата на спешните екипи - за първи път.

Дефинирани са основните насоки за оптимизиране дейността на спешното болнично отделение в духа на добрата медицинска практика.

Разработен е алгоритъм за повишаване готовността на спешните медицински екипи при извънредни ситуации.

Обективизирана е ефективността на обособеното вътреболнично пространство за предприеман триаж на пациенти в критично състояние.

Доказана е практически ефективността при използване в спешното отделение на маркировка, указваща работните помещения. Същата способства за бърза ориентация и скъсява времето за първична диагностика и провеждане на основните животоспасяващи мероприятия.

Разработен е въпросник за оценка на основните проблеми в дейността на медицинския персонал. Това създава възможност да се

определят приоритетите в оптимизиране дейността на спешните екипи.

Разработен е пациентски въпросник за оценка на ефективността на спешното отделение. Това дава възможност на пациентите активно да участват в процесите на оптимизация на някои дейности в този тип структури.

Разработени и внедрени са проекти за провеждане на следдипломно теоретическо обучение и практически занятия с екипите на спешните отделения с цел подготовка за адекватна реакция при инциденти от масов характер, бедствия, аварии и кризи.

7. АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът е с общ обем от петдесет и три страници, от които четирдесет и една страници текст. Дванадесет от общия брой страници съдържат частично текст и онагледяване с диаграми. Общият брой диаграми, представени в автореферата, е шестнадесет. Включена е и една таблица.

Авторефератът отразява вярно и изчерпателно, в резюме, изложеното в дисертационния труд.

Авторефератът представя същността на дисертационния труд в удобна за прочит последователност. В достатъчен обем, систематизирано и ясно са изложени резултатите от проучването. Така подреден, същият дава възможност за пълноценен анализ и адекватна оценка както по отношение структурата и съдържанието на проведените проучвания, така и по отношение на приносите и публикациите по настоящата дисертация.

8. ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Във връзка с темата на дисертационния труд докторантът е представил четири публикации, като една от тях е в списание „Спешна медицина“. Три от публикациите са на английски език, публикувани съответно в български издания тиражирани на английски език и в международни издания. Представени са и два доклада от национални конференции, всеки публикуван в алманах от съответния форум.

Публикациите са пряко свързани с темата на дисертационния труд, представят реално постиженията на докторанта и съдействат за популяризиране на резултатите от проведеното проучване сред заинтересованите професионални среди.

9. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Дисертантът се е съобразил с всички критични бележки и препоръки, отправени към проекта за дисертационен труд, при представянето му на вътрешната защита. Оптимизирано е съдържанието на литературния обзор. Намален е броят и е реструктурирано съдържанието на изводите. Оптимизирано е онагледяването на представената информация. Прецизирано е означението при цитиране на ползваната литература по темата.

Нямам нови забележки.

ДОСТОЙНСТВА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Впечатляващо достойнство на дисертационния труд е прецизната статистическа обработка на разнородни данни по отношение на фактори (част от които често имат имагинерен

характер) както от национален, така и от световен мащаб. Коректният статистически подход е гарант за достоверност на извадката.

Обобщението на собствените и литературните резултати е систематизирано и изключително задълбочено. Сравнителният анализ е показател за уменията на дисертанта да разграничи важното от общоинформативното и да извлече рационалното от значителното количество обработен литературен материал.

Интерпретацията на получените резултати демонстрира компетентност и критичност при обработката на получените резултати.

Посочените според автора приноси, по мое мнение, са с оригинален характер, имат дидактически и практически достойнства и дават възможност за бъдещи проучвания, свързани с реалния съвременен проблем – „..организация и реализация на спешни медицински структури в рамките на болнично здравеопазване..“.

Заключение:

Дисертационният труд е представен в завършен и добре оформен вид. Написан е грамотно на книжовен български език. Отличава се с научна задълбоченост и има практическа значимост.

Дисертационният труд е собствена разработка на докторанта по актуален организационен и научно-практически медицински проблем, основан на задълбочен анализ на данните от проведеното проучване, структуриран, оформен и прецизно онагледен съгласно изискванията.

Дисертационният труд съдържа научно-приложни резултати, които имат оригинален принос и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото прилагане и регламента за придобиване на

образователна и научна степен "ДОКТОР" в УМБАЛСМ "Н. И. Пирогов" ЕАД гр. София.

Дисертационният труд показва, че докторантът д-р Кирил Тодоров Атлиев притежава необходимите познания и професионални умения по научната специалност "Спешна медицина", демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване с последващ анализ и извличане на дидактическа и практическа полза от получените резултати.

Всички доводи, които съм представил в тази рецензия, ми дават основание да гласувам положително и без съмнения за присъждането на образователна и научна степен "ДОКТОР" по научната специалност "Спешна медицина" на д-р Кирил Тодоров Атлиев.

В този смисъл, предлагам на уважаемото жури да гласува положително за присъждането на образователна и научна степен "ДОКТОР" по научната специалност "Спешна медицина" на д-р Кирил Тодоров Атлиев.

15.10.2019 г.
гр. София

Изготвил рецензията:.....
(доцент д-р Петър Атанасов, дм)